125. MEKTUP

١٢٥- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ وَالْمِائَةُ : اِلَى الْمِيرْ صَالِحِ اَلنِّيسَابُورِيِّ فِى بَيَانِ أَنَّ الْعَالَمَ كَبِيرَهُ وَصَغِيرَهُ مَظَاهِرُ اْلاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ اْلاِلَهِيَّةِ تَعَالَى شَانُهُ وَلَيْسَ لِلْعَالَمِ نِسْبَةٌ اِلَيْهِ تَعَالَى اَصْلاً سِوَى الْمَخْلُوقِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ ﴾

اَللَّهُمَّ أَرِنَا حَقَائِقَ اْلاَشْيَاءِ كَمَا هِيَ اِعْلَمْ اَنَّ الْعَالَمَ كُلَّهُ كَبِيرَهُ وَصَغِيرَهُ مَظَاهِرُ اْلاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ اْلاِلَهِيَّةِ تَعَالَى شَانُهُ وَمَرَايَا شُؤُنَاتِهِ وَكَمَالاَتِهِ الذَّاتِيَّةِ وَكَانَ عَزَّ سُلْطَانُهُ كَنْـزًا مَخْفِيًّا وَسِرًّا مَكْنُونًا فَاَرَادَ سُبْحَانَهُ أَنْ يَعْرِضَ كَمَالاَتِهِ مِنَ الْخَلاَءِ اِلَى الْمَلاَءِ وَاَنْ يُورِدَهَا مِنَ اْلاِجْمَالِ اِلَى التَّفْصِيلِ فَخَلَقَ الْخَلْقَ عَلَى نَهْجٍ يَكُونُ دَالاًّ بِذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ عَلَى ذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ فَلَيْسَ لِلْعَالَمِ نِسْبَةٌ مَعَ صَانِعِهِ اَصْلاً اِلاَّ أَنَّهُ مَخْلُوقُهُ تَعَالَى وَدَالٌّ عَلَى اَسْمَائِهِ وَشُؤُنَاتِهِ تَعَالَى وَالْحُكْمُ بِاْلاِتِّحَادِ وَالْعَيْنِيَّةِ وَنِسْبَةُ اْلاِحَاطَةِ وَالسَّرَيَانِ وَالْمَعِيَّةِ الذَّاتِيَّاتِ هُنَاكَ مِنْ غَلَبَةِ الْحَالِ وَسُكْرِ الْوَقْتِ وَاْلاَكَابِرُ الْمُسْتَقِيمُو اْلاَحْوَالِ الَّذِينَ لَهُمْ شُرْبٌ مِنْ قَدَحِ الصَّحْوِ لاَيُثْبِتُونَ لِلْعَالَمِ نِسْبَةً مَعَ صَانِعِهِ اِلاَّ الْمَخْلُوقِيَّةَ وَالْمَظْهَرِيَّةَ وَيَقُولُونَ بِاْلاِحَاطَةِ وَالسَّرَيَانِ وَالْمَعِيَّةِ الْعِلْمِيَّاتِ عَلَى طِبْقِ قَوْلِ عُلَمَاءِ أَهْلِ الْحَقِّ شَكَرَ اللهُ سَعْيَهُمْ وَالْعَجَبُ مِنْ بَعْضِ الصُّوفِيَّةِ حَيْثُ يُثْبِتُونَ بَعْضَ النِّسْبَةِ الذَّاتِيَّةِ كَاْلاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ مَثَلاً مَعَ اعْتِرَافِهِمْ بِسَلْبِ جَمِيعِ النِّسَبِ عَنِ الذَّاتِ حَتَّى الصِّفَاتِ الذَّاتِيَّةِ فَهَلْ هَذَا اِلاَّ تَنَاقُضٌ وَاِثْبَاتُ الْمَرَاتِبِ فِى الذَّاتِ لِدَفْعِ هَذَا التَّنَاقُضِ تَكَلُّفٌ مِثْلَ التَّدْقِيقَاتِ الْفَلْسَفِيَّةِ وَاَرْبَابُ الْكَشْفِ الصَّحِيحِ لاَيَشْهَدُونَ الذَّاتَ اِلاَّ بَسِيطًا حَقِيقِيًّا وَيَعُدُّونَ مَا وَرَاءَهُ كَائِنًا مَا كَانَ دَاخِلاً فِى اْلاَسْمَاءِ ﴿شِعْرٌ﴾:

وَمَا قَلَّ هِجْرَانُ الْحَبِيبِ وَاِنْ غَدَا قَلِيلاً وَنِصْفُ الشِّعْرِ فِى الْعَيْنِ ضَائِرٌ

وَلْنُبَيِّنْ مِثَالاً لِتَحْقِيقِ هَذَا الْمَبْحَثِ اَرَادَ عَالِمٌ نِحْرِيرٌ مُتَفَنِّنٌ مَثَلاً اِظْهَارَ كَمَالاَتِهِ الْمَكْنُونَةِ وَاِبْرَازَهَا فِى عَرْصَةِ الظُّهُورِ فَاَوْجَدَ الْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ لِيَجْلُوَ كَمَالاَتُهُ فِى حِجَابِ تِلْكَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ فَفِى تِلْكَ الصُّورَةِ لاَنِسْبَةَ لِتِلْكَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ الدَّوَالِّ مَعَ تِلْكَ الْمَعَانِى الْمَخْزُونَةِ الاَّ أَنَّ هَذِهِ الْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ مَظَاهِرُ تِلْكَ الْمَعَالِى الْمَخْفِيَّةِ وَمَرَايَا الْكَمَالاَتِ الْمَخْزُونَةِ وَلاَ مَعْنَى لاَنْ يُقَالَ انَّ الْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ عَيْنُ تِلْكَ الْمَعَانِى الْمَخْفِيَّةِ وَكَذَلِكَ الْحُكْمُ بِالْاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ فِى هَذِهِ الصُّورَةِ غَيْرُ مُطَابِقٍ لِلْوَاقِعِ بَلِ الْمَعَانِى عَلَى صَرَافَتِهِ الْمَخْزُونَةِ لَمْ يَتَطَرَّقِ التَّغَيُّرُ اِلَيْهَا لاَ فِى ذَاتِهَا وَلاَ فِى صِفَتِهَا اَصْلاً وَلَكِنْ لَمَّا كَانَ بَيْنَ تِلْكَ الْمَعَانِى وَبَيْنَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ الدَّالَّةِ نَوْعُ مُنَاسَبَةٍ مِنَ الدَّالِّيَّةِ وَالْمَدْلُولِيَّةِ يُتَخَيَّلُ مِنْهُ بَعْضُ الْمَعَانِى الزَّائِدَةِ وَتِلْكَ الْمَعَانِى الْمَخْزُونَةُ مُنَـزَّهَةٌ وَمُبَرَّأَةٌ فِى الْحَقِيقَةِ عَنْ تِلْكَ الْمَعَانِى الزَّائِدَةِ وَهَذَا هُوَ مُعْتَقَدُنَا فِى هَذِهِ الْمَسْئَلَةِ وَاِثْبَاتُ الْاَمْرِ الزَّائِدِ عَلَى الْمَظْهَرِيَّةِ وَالْمِرْآتِيَّةِ مِنَ الْاِتِّحَادِ وَالْعَيْنِيَّةِ وَالْاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ مِنَ السُّكْرِ وَذَاتُهُ تَعَالَى فِى الْحَقِيقَةِ مُعَرَّاةٌ عَنِ النِّسْبَةِ وَمُبَرَّأَةٌ عَنِ الْمُنَاسَبَةِ مَا لِلتُّرَابِ وَرَبِّ الْاَرْبَابِ وَبِهَذَا الْقَدْرِ مِنْ مُنَاسَبَةِ الظَّاهِرِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ يُقَالُ بِوَحْدَةِ الْوُجُودِ اَوْ لاَ بَلْ فِى الْوَاقِعِ وُجُودَاتٌ مُتَعَدِّدَةٌ لَكِنْ بِطَرِيقِ الْاَصَالَةِ وَالظِّلِّيَّةِ وَالظَّاهِرِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ لاَ اَنَّ الْمَوْجُودَ وَاحِدٌ وَمَا سِوَاهُ اَوْهَامٌ وَخَيَالاَتٌ فَانَّ هَذَا الْمَذْهَبَ بِعَيْنِهِ مَذْهَبُ السُّوفَسْطَائِىِّ وَاِثْبَاتُ الْحَقِيقَةِ فِى الْعَالَمِ لاَيُخْرِجُهُ مِنْ كَوْنِهِ اَوْهَامًا وَخَيَالاَتٍ كَمَا هُوَ مَقْصُودُ السُّوفَسْطَائِىِّ ﴿شِعْرٌ﴾:

وَاِذَا عَرَفْتَهُ أَنْتَ مَنْ هُوَ اَوَّلاً * وَنَسَبْتَ نَفْسَكَ نَحْوَ حَضْرَتِهِ الْعَلِىِّ

وَعَلِمْتَ اَنَّكَ ظِلُّ مَنْ يَا مَنْ دَرَى * كُنْ فَارِغًا حَيًّا وَمَيِّتًا مِنْ مَلاً

TÜRKÇE ANLAMI

Mîr Salih en-Nîsâbûrî'ye yazılmış olup büyüğüyle ve küçüğüyle âlemin,[190] ilâhî isimlerin ve sıfatların tecellîgâhı olduğunu ve Allah Teâlâ ile âlem arasında yaratılmışlık ve tecellîgah olma dışında bir bağ bulunmadığını ve bu meyandaki meseleleri açıklamaktadır.

"Allahım, eşyanın hakîkatini bize olduğu gibi göster."[191]

Bilmek gerekir ki büyüğü ve küçüğü ile tüm âlem, şânı yüce olan Hakk Te'âlâ'nın isim ve sıfatlarının tecellîgâhı ve şu'ûnâtının ve zâtî kemâlâtının göstergesidir. Hakimiyeti yüce olan Allah gizli bir hazine ve saklı bir sır idi. Allâh Subhânehû kemâlâtını boşluktan doluluğa sunmak ve icmâlden tafsîle getirmek istedi.[192] Bu yüzden de zâtı ve sıfatı ile zâtını ve sıfatını gösterecek şekilde mahlûkâtı yarattı.

Âlemin, O'nun tarafından yaratılmış olmak ve isimlerinin ve şu'ûnlarının göstergesi olmaktan öte kendisini yaratanla hiçbir bağı yoktur.

İttihâd (Allah'la birleşme), 'ayniyet (Allah'la aynı olma) hükümleri, *"zât" ile ilgili kuşatma, sirayet etme* ve *beraberlik nisbeti* gibi durumlar hâlin ve sekrin yoğunluğu sebebiyledir. Halbuki sahv (ayıklık) kadehinden içmiş olan ve halleri dosdoğru olan büyükler, âlem ile yaratıcısı arasında yaratılmışlık ve tecellîgâh olma durumu dışında hiçbir nisbet kurmamaktadır. Onların ilmî kuşatma, ilmî sirayet ve ilmî ma'iyyet (beraberlik) konusunda söyledikleri, hakîkat ehli ulemânın söylediklerinin aynısıdır. Allah onların gayretlerini makbul buyursun.

Çok tuhaftır ki bazı sûfîler tüm nisbetleri hatta zâtî sıfatları bile zâttan nefyettikleri halde, mesela ihâta ve ma'iyyet gibi zâtî nisbeti kabul etmektedirler. Doğrusu bu durum çelişkiden başka bir şey değildir.

Bu çelişkiyi ortadan kaldırmak için zâttaki mertebeleri isbat etmek felsefî tetkikler gibi zordur.

---

190 Sûfîler arasında çok çeşitli âlem tasavvurları olmakla birlikte genel anlamıyla âlem ile kastolunan, tüm yaratılmışlardır (mümkinât, mahlûkât, mâsivâullah). Âlem çeşitli ayrımlarının yanı sıra âlem-i sağîr (küçük âlem) ve âlem-i kebîr (büyük âlem) diye de ikiye ayrılır. Kâinat büyük âlem, insan küçük âlemdir.

191 Mektûbât'ı Arapça'ya çeviren Molla Morad (rh. a.) 1. cilt, 234. mektubun kenarında bu hadisle ilgili şu bilgiyi vermektedir: Bu hadisin aslının olmayıp bazı âriflere ait olduğu söylenir. Gazâlî ve Dehlevî'nin kitaplarında geçtiği de belirtilmektedir.

192 Yani, kemâlâtının detaylıca bilinmesini istedi.

Gerçek keşif ehli, zâtı, sadece *basît-i hakîkî* (izafî ve birleşik olmayan) olarak müşâhede ederler. Her ne olursa olsun bunun dışındakilerin isimlere dahil olduğunu kabul ederler.

"Sevgiliden ayrılmak her ne kadar kısa da olsa az değildir.

Nitekim gözün içindeki yarım kıl parçası göze acı verir!" (Şiir).

Bu konunun iyice anlaşılması için bir misalle açıklayalım:

Âlim ve sanatkar olan bir kimse, mesela gizli hünerlerini açıklamak ve onları bir meydanda ifşa etmek istese, harfler ve sesler bulur ki; kemâlâtını bu harflerin ve seslerin perdesi içinde gösterebilsin. Bu durumda bu harfler ve sesler ile gizlenmiş mânâlar arasında harflerin ve seslerin, gizli yüceliklerin mazharları ve saklı kemâlatın göstergeleri olması dışında bir nisbet sözkonusu değildir. Buradaki harflerin ve seslerin bu gizli mânâların aynısı olduğunu söylemenin bir anlamı yoktur. Aynı şekilde ihâta ve ma'iyyet ile ilgili durum da burada olduğu gibi vakıaya uygun değildir. Aksine gizli olan saf ve som halleriyle bu mânâların ne zatında ne de sıfatında hiçbir değişiklik sözkonusu olmamıştır. Ancak delâlet eden sesler ve mânâlar ile bu mânâlar arasında dâlliyyet (gösterme)-medlûliyyet (gösterilme) türü bir münâsebet olunca bazı zaid mânâlar hayal edilebilmektedir. Gerçekte ise bu gizli mânâlar hayal edilen o mânâlardan berî ve münezzehtir.

Bizim bu meseledeki inancımız budur.

İttihâd[193], ayniyet, ihâta ve ma'iyyet gibi zaid işlerin tecellîgâhlık ve ayna olmalarının ötesinde bir şey olduklarını kabul etmek sekr halindendir. Gerçekte O Subhânehû'nun zâtı bu nisbetten uzak ve bu ilişkiden berîdir. *"Toprak nere? Her şeyin Rabbi nere?"* (Toprak ile Her şeyin Rabbi nasıl mukâyese edilebilir?).

Bu kadarcık bir zâhiriyet-mazhariyet ilişkisi sebebiyle vahdet-i vücûd düşüncesine gidilir mi gidilmez mi? (Tabîki gidilemez). Oysa vakıada birden fazla vücûd vardır ancak asıllık-gölgelik ve tecellî etme-tecellî mahalli olma yoluyladır. Yoksa mevcud birdir, onun dışındakiler evhamlar ve hayallerdir anlamında değil. Çünkü bu görüş Sofistlerin[194] görüşüdür. Hakîka-

---

[193] İttihâd: bkz. C.1, Mektup 30 deki ilgili dipnot.

[194] Sofistler: M.Ö. 5. ve 4. yüzyıldaki gezgin felsefe öğretmenleri grubu. Sofistlerin önde gelen isimlerinden olan Gorcias hiçbir şeyin mevcut olmadığını, olsa bile bilinemeyeceğini, bilinse bile başkalarına bildirilemeyeceğini iddia etmiştir (Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay, Felsefî Doktrinler ve Terimler Sözlüğü, s. 374, İstanbul 1996).

tin âlemde kabul edilmesi bu görüşü evham ve hayal olmaktan çıkaramaz ki Sofistlerin maksadı da zaten budur.[195]

"Öncelikle onun kim olduğunu bilirsen,
Nefsini onun yüce hazretine nisbet edersen,
Ey bilen, kimin gölgesi olduğunu bilirsen!
Diri ya da ölü tüm doluluktan boşal! "

KELİME ANLAMI

125. ≺ : اَلْمَكْتُوبُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ وَالْمِائَةُ **Yüz yirmi beşinci mektup** اِلَى الْمِيرْ صَالِحِ النِّيسَابُورِيِّ **Mîr Salih Nisâbûri'ye yazılmıştır** فِي بَيَانِ **Şunun beyanındadır:** أَنَّ الْعَالَمَ **Şüphesiz âlem** كَبِيرَهُ وَصَغِيرَهُ **Büyüğü ve küçüğü** *(Nedir?)* مَظَاهِرُ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ **İsimlerin ve sıfatların görüntü noktasıdır** *(Öyle isim ve sıfatlar ki:)* الْاِلَهِيَّةِ تَعَالَى شَأْنُهُ **Şânı yüce Allah'a ait olan** وَلَيْسَ لِلْعَالَمِ **Âlem için yoktur** *(Ne?)* نِسْبَةٌ اِلَيْهِ تَعَالَى **Allâh-u Teâla ile bir bağ** اَصْلًا **Hiçbir şekilde!** سِوَى الْمَخْلُوقِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ **Yaratılmışlık ve görüntü yeri olma dışında** وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ **Ve buna benzer şeylerin beyanındadır** ≻

اَللَّهُمَّ أَرِنَا Allah'ım, bize göster! *(Neyi?)* حَقَائِقَ الْاَشْيَاءِ Eşyanın hakîkatini *(Nasıl?)* كَمَا هِيَ Gerçekte olduğu gibi اِعْلَمْ Bil! اَنَّ الْعَالَمَ كُلَّهُ Tüm âlem كَبِيرَهُ وَصَغِيرَهُ Büyüğü ve küçüğü *(Nedir?)* مَظَاهِرُ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ İsimlerin ve sıfatların Görüntü noktasıdır *(Öyle isim ve sıfat ki:)* الْاِلَهِيَّةِ تَعَالَى شَأْنُهُ Şânı yüce Allah'a ait *(Âlem daha nedir?)* وَمَرَايَا شُؤُنَاتِهِ Yüce Allah'ın fiillerinin وَكَمَالَاتِهِ الذَّاتِيَّةِ Ve zâti kemâlatının aynasıdır وَكَانَ عَزَّ سُلْطَانُهُ Hâkimiyeti yüce olan Allah idi *(Ne?)* كَنْزًا مَخْفِيًّا Gizli bir hazine وَسِرًّا مَكْنُونًا Ve saklı bir sır فَاَرَادَ سُبْحَانَهُ O Sübhânehû istedi *(Neyi?)* أَنْ يَعْرِضَ كَمَالَاتِهِ Kemâlatını sunmayı مِنَ الْخَلَاءِ اِلَى الْمَلَاءِ Boşluktan doluluğa وَاَنْ يُورِدَهَا Ve onu getirmek istedi مِنَ الْاِجْمَالِ اِلَى التَّفْصِيلِ

[195] Eşyanın hakîkatinin sabit olduğunu kabul etseler de bu onları Sofistler ile paralel düşünmekten kurtaramaz.

Genelden detaya فَخَلَقَ الْخَلْقَ Ve mahlûkatı yarattı *(Ne şekilde?)* عَلَى نَهْجٍ O şekilde ki; يَكُونُ دَالاًّ Delâlet edici oluyor *(Neyle?)* بِذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ Zâtı ve sıfatıyla *(Neye?)* عَلَى ذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ Allâh-u Teâla ve Tekaddes'in zâtına ve sıfatına فَلَيْسَ لِلْعَالَمِ Âlem için yoktur *(Ne?)* نِسْبَةٌ Bağ *(Neyle?)* مَعَ صَانِعِهِ Yaratıcısıyla أَصْلاً Hiçbir şekilde! الاَّ أَنَّهُ Yalnızca o âlem *(Nedir?)* مَخْلُوقُهُ تَعَالَى Yüce Allah'ın yaratığıdır وَدَالٌّ Ve delâlet edicidir *(Neye?)* عَلَى اَسْمَائِهِ وَشُؤُنَاتِهِ تَعَالَى O Yüce'nin isim ve Şe'nlerine وَالْحُكْمُ بِالْاِتِّحَادِ وَالْعَيْنِيَّةِ İttihad (Allah'la birleşme) ve Ayniyet (Allah'la aynı olma) ile hükmetmek وَنِسْبَةُ الْاِحَاطَةِ اَلذَّاتِيَّاتِ وَالسَّرَيَانِ وَالْمَعِيَّةِ Kuşatma, sirâyet ve beraberlik atfı *(Öyle kuşatma, sirayet ve beraberlik ki;)* Zâta ilişkin olan هُنَاكَ Burada *(Nedendir?)* مِنْ غَلَبَةِ الْحَالِ Hal baskınlığından وَسُكْرِ الْوَقْتِ Ve mânevi sarhoşluktandır وَالْاَكَابِرُ الْمُسْتَقِيمُو الْاَحْوَالِ Halleri dosdoğru olan büyükler اَلَّذِينَ Ki; لَهُمْ شُرْبٌ Onlar için içme vardır *(Neden?)* مِنْ قَدَحِ الصَّحْوِ Manevi şuur (sahv) kadehinden لاَيُثْبِتُونَ لِلْعَالَمِ Âlem için isbat etmezler *(Ne?)* نِسْبَةً مَعَ صَانِعِهِ Yaratıcısıyla bir bağ الاَّ الْمَخْلُوقِيَّةَ وَالْمَظْهَرِيَّةَ Yaratılmışlık ve görüntü yeri olma dışında وَيَقُولُونَ بِالْاِحَاطَةِ وَالسَّرَيَانِ وَالْمَعِيَّةِ الْعِلْمِيَّاتِ İlme ilişkin kuşatma, sirâyet ve beraberlik konularında söylerler *(Neyi?)* عَلَى طِبْقِ قَوْلِ عُلَمَاءِ أَهْلِ الْحَقِّ Hak ehli alimlerin sözlerinin aynısını شَكَرَ اللهُ سَعْيَهُمْ Allah, onların gayretlerini makbul buyursun وَالْعَجَبُ Ne garip! *(Kimi?)* مِنْ بَعْضِ الصُّوفِيَّةِ Bazı sûfiler حَيْثُ يُثْبِتُونَ Ki, onlar var saymaktadırlar *(Neyi?)* بَعْضَ النِّسْبَةِ الذَّاتِيَّةِ Bazı zâti nispetleri كَالْاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ مَثَلاً Mesela; kuşatma ve beraberlik gibi مَعَ اعْتِرَافِهِمْ Kabul etmelerine rağmen *(Neyi?)* بِسَلْبِ جَمِيعِ النِّسَبِ Bütün nispetlerin nefyedilmesini *(Neden?)* عَنِ الذَّاتِ Zattan حَتَّى الصِّفَاتِ الذَّاتِيَّةِ Zâti sıfatların bile فَهَلْ هَذَا الاَّ تَنَاقُضٌ Bu çelişkiden başka bir şey değildir وَاِثْبَاتُ الْمَرَاتِبِ Mertebeleri ispat etmek *(Nerede?)* فِى الذَّاتِ Zatta *(Niçin?)* لِدَفْعِ هَذَا التَّنَاقُضِ Bu çelişkiyi ortadan kaldırmak için *(Nedir?)* تَكَلُّفٌ Zorlanmadır مِثْلَ التَّدْقِيقَاتِ الْفَلْسَفِيَّةِ Felsefî tetklikler gibi وَاَرْبَابُ الْكَشْفِ الصَّحِيحِ Gerçek keşif ehli لاَيَشْهَدُونَ الذَّاتَ Zâtı müşâhede etmezler الاَّ بَسِيطًا حَقِيقِيًّا Ancak hakîki basit olarak

كَائِنًا مَا كَانَ müşâhede ederler وَيَعُدُّونَ Ve sayarlar (Neyi?) مَا وَرَاءَهُ Onun ötesindekileri Ne olursa olsun (Ne sayarlar?) دَاخِلاً فِي الْاَسْمَاءِ İsimlerin içinde ﴿شِعْرٌ﴾ :Şiir:

وَمَا قَلَّ Az değildir (Ne?) هِجْرَانُ الْحَبِيبِ Sevgilinin ayrılığı وَاِنْ غَدَا قَلِيلاً Kısa da sürse وَنِصْفُ الشَّعْرِ Yarım saç kılı (Nerede?) فِي الْعَيْنِ Gözde (Nedir?) ضَائِرٌ Acı vericidir

وَلْنُبَيِّنْ مِثَالاً Bir misal getirelim (Niçin?) لِتَحْقِيقِ هَذَا الْمَبْحَثِ Bu konuyu iyice anlamak için اَرَادَ Dilese (Kim?) عَالِمٌ نِحْرِيرٌ مُتَفَنِّنٌ Çok yönlü ve deneyimli bir alim مَثَلاً Mesela (Ne istese?) اِظْهَارَ كَمَالاَتِهِ الْمَكْنُونَةِ Saklı yetkinliklerini açıklamayı وَاِبْرَازَهَا Ve onları çıkarmayı (Nereye?) فِي عَرْصَةِ الظُّهُورِ Görüntü meydanına فَاَوْجَدَ Ve üretir (Neyi?) اَلْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ Harfleri ve sesleri (Niçin?) لِيَجْلُوَ كَمَالاَتَهُ Yetkinlikleri ortaya çıksın diye (Nerde?) فِي حِجَابِ Bu harflerin ve seslerin perdesinde تِلْكَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ Bu فَفِي تِلْكَ الصُّورَةِ durumda لاَنِسْبَةَ Bir minâsebet söz konusu değildir (Niçin?) لِتِلْكَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ Bu harfler ve sesler için (Öyle harfler ve sesler ki,) اَلدَّوَالُّ Manalara delâlet eden (Neyle bir münâsebet?) مَعَ تِلْكَ الْمَعَانِي الْمَخْزُونَةِ Bu gizli manalarla اِلاَّ اَنَّ هَذِهِ الْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ Ancak bu harfler ve sesler (Nedirler?) مَظَاهِرُ تِلْكَ الْمَعَالِي الْمَخْفِيَّةِ Söz konusu gizli yüceliklerin göstergeleri وَمَرَايَا الْكَمَالاَتِ الْمَخْزُونَةِ Ve saklı kemâlatın aynalarıdırlar وَلاَ مَعْنَى Hiçbir anlamı yoktur (Neyine?) لاَنْ يُقَالَ Şöyle demenin: اِنَّ الْحُرُوفَ وَالْاَصْوَاتَ Harfler ve sesler عَيْنُ تِلْكَ الْمَعَانِي الْمَخْفِيَّةِ Bu gizli manaların aynısıdır وَكَذَلِكَ الْحُكْمُ Aynı şekilde hükmetmek de (Neyle?) بِالْاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ Kuşatma ve beraberlikle فِي هَذِهِ الصُّورَةِ Bu durumda (Nedir?) غَيْرُ مُطَابِقٍ لِلْوَاقِعِ Gerçeğe uygun değildir بَلِ الْمَعَانِي Bilakis manalar عَلَى صَرَافَتِهِ الْمَخْزُونَةِ Gizli olan saf ve som halleri üzeredirler لَمْ يَتَطَرَّقْ Gelmemiştir (Ne?) اَلتَّغَيُّرُ اِلَيْهَا Onlara bir değişim لاَ فِي ذَاتِهَا Ne zatlarında وَلاَ فِي صِفَتِهَا Ne de sıfatlarında اَصْلاً Asla! وَلَكِنْ لَمَّا كَانَ Fakat ne zaman ki oldu (Nerede?) بَيْنَ تِلْكَ الْمَعَانِي Bu manalarla وَبَيْنَ الْحُرُوفِ وَالْاَصْوَاتِ Harfler ve sesler arasında (Öyle harf ve ses ki;) اَلدَّالَّةِ Manaya delâlet eden (Ne oldu?) نَوْعُ مُنَاسَبَةٍ Bir münâsebet (Ne türlü?) مِنَ الدَّالِّيَّةِ وَالْمَدْلُولِيَّةِ Delâlet etme ve

edilme türü bir münâsebet يُتَخَيَّلُ مِنْهُ Ondan hayal edilmektedir (Ne?) بَعْضُ الْمَعَانِى الزَّائِدَةِ Bazı fazladan manalar وَتِلْكَ الْمَعَانِى الْمَخْزُونَةُ Söz konusu saklı manalar (Nedir?) مُنَــزَّهَةٌ وَمُبَرَّأَةٌ Münezzeh ve berîdir (Nerede?) فِى الْحَقِيقَةِ Hakîkatte (Neden?) عَنْ تِلْكَ الْمَعَانِى الزَّائِدَةِ Bu fazladan manalardan وَهَذَا Bu anlattıklarımız (Nedir?) هُوَ مُعْتَقَدُنَا Benimsediğimiz inançtır (Nerede?) فِى هَذِهِ الْمَسْئَلَةِ Bu meselede وَاثْبَاتُ الْاَمْرِ الزَّائِدِ Zâit bir işi ispat etmek (Ne üzerine?) عَلَى الْمَظْهَرِيَّةِ وَالْمِرْآتِيَّةِ Görüntülük ve aynalık üzerine (Ne gibi?) مِنَ الْاِتِّحَادِ وَالْعَيْنِيَّةِ وَالْاِحَاطَةِ وَالْمَعِيَّةِ İttihad, Ayniyyet, İhâta ve Mâiyyet gibi (Nedir?) مِنَ السُّكْرِ Sekre dayalıdır وَذَاتُهُ تَعَالَى فِى الْحَقِيقَةِ Allâh-u Teâla'nın zâtı ise hakîkatte (Nedir?) مُعَرَّاةٌ عَنِ النِّسْبَةِ Nispetten uzak وَمُبَرَّأَةٌ عَنِ الْمُنَاسَبَةِ Ve bir şeyle münâsebetten berîdir مَا لِلتُّرَابِ Toprak nerede?... وَرَبِّ الْاَرْبَابِ Rablerin Rabbi nerede?.. وَبِهَذَا الْقَدْرِ Bu kadarına (Neden?) مِنْ مُنَاسَبَةِ الظَّاهِرِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ Görünenlik ve görüntüleyenlik ilişkisinden يُقَالُ Densin (Ne?) بِوَحْدَةِ الْوُجُودِ Vahdet-i Vücûd اَوْ لَا Veya denmesin بَلْ فِى الْوَاقِعِ Bilakis gerçekte vardır (Ne?) وُجُودَاتٌ مُتَعَدِّدَةٌ Çeşitli varlıklar لٰكِنْ بِطَرِيقِ الْاَصَالَةِ وَالظِّلِّيَّةِ Fakat asıllık, gölgelik وَالظَّاهِرِيَّةِ وَالْمَظْهَرِيَّةِ Görünenlik ve görüntüleyenlik yoluyladır لَا اَنَّ الْمَوْجُودَ Var olan değildir (Ne?) وَاحِدٌ Bir وَمَا سِوَاهُ Bunun ötesi (Nedir?) اَوْهَامٌ وَخَيَالَاتٌ Vehimler ve hayallerdir فَاِنَّ هَذَا الْمَذْهَبَ Zira bu görüş بِعَيْنِهِ Tıpa tıp (Nedir?) مَذْهَبُ السُّوفَسْطَائِىِّ Sûfestâîlerin görüşüdür وَاثْبَاتُ الْحَقِيقَةِ Hakîkati ispat etmek (Nerede?) فِى الْعَالَمِ Âlemde لَايُخْرِجُهُ O âlemi çıkarmaz (Neden?) مِنْ كَوْنِهِ Oluşundan (Ne?) اَوْهَامًا وَخَيَالَاتٍ Vehimlerden ve hayallerden ibaret كَمَا هُوَ Zaten bu da (Nedir?) مَقْصُودُ السُّوفَسْطَائِىِّ Sûfestâîlerin maksadıdır ﴿شِعْرٌ﴾ :Şiir:

وَاِذَا عَرَفْتَهُ أَنْتَ Sen bilirsen مَنْ هُوَ O kimdir? اَوَّلًا İlk önce وَنَسَبْتَ نَفْسَكَ Ve nefsini nispet edersen (Neye?) نَحْوَ حَضْرَتِهِ الْعَلِىِّ Onun yüce zâtına doğru وَعَلِمْتَ Ve bilirsen اَنَّكَ ظِلُّ مَنْ Sen kimin gölgesisin? يَا مَنْ دَرَى Ey şuurlu kişi! كُنْ فَارِغًا Boş ol! حَيًّا وَمَيِّتًا Diri ve ölü olarak (Neden?) مِنْ مَلَا Zamandan

